

RESULTATEN VAN DE ENQUETE 'GELOVEN IN BENNEKOM'

- vierde wijk -

Inleiding

De enquête waarvan de resultaten hier gepresenteerd worden, is georganiseerd door de Christelijke Gereformeerde Kerk en de Vrije Evangelische Gemeente, ten behoeve van alle kerken van Bennekom.

Doel van deze activiteit is ten eerste het in kaart brengen van de gedachten van Bennekommers over zaken rond het Christelijk geloof, om daardoor kerkelijke activiteiten (prediking, catechese, pastoraat, evangelisatie) te verbeteren en meer richting te geven. Ten tweede ontstaat door het afnemen van een enquête de mogelijkheid in contact te komen met mensen die graag over het onderwerp willen doorspreken.

De rapportages van de enquêtes zijn wijksgewijs geordend. In de vierde wijk is in 2000 - 2005 geënquêteerd. Het gaat om een wijk die bestaat uit twee gedeelten: een gedeelte dat omsloten wordt door de Veenderweg in het noorden, de Commandeursweg in het westen en de Dorpsstraat in het oosten, en aansluitend een gedeelte dat alle straten omvat ten zuiden van de Kierkamperweg en ten westen van de Bovenweg.

Op 211 van de 536 adressen kon een enquête worden afgenomen, een respons van 39%. In totaal ging het op deze adressen om 254 personen (in het vervolg van deze rapportage is dit aantal het uitgangspunt en dus op 100% gesteld).

De leeftijdsverdeling van deze 254 personen was als volgt: 3% onder de 20, 21% tussen 20 en 40, 37% tussen 40 en 60, en 39% boven de 60 (wat een redelijke afspiegeling is van de bevolkingssamenstelling). Er deden ongeveer evenveel vrouwen als mannen mee.

Op 54% van de adressen was er geen belangstelling of gelegenheid om mee te doen. De redenen hiervoor zijn meestal niet bekend; soms bleek men geen interesse in de kerk of God te hebben, maar er waren ook wel kerkleden die niet wisten mee te werken. Op 6% werd er driemaal niemand thuis aangetroffen.

Op 38% van de adressen waar een enquête werd gehouden, vond nog een aanvullend gesprek plaats (wat overigens niet tot een vervolgbezoek leidde). Het ging daarbij vooral om randkerkelijken.

Hoewel de respons op zich hoog te noemen is, kan niet zonder meer gesproken worden van een representatieve steekproef. Het ligt in de lijn der verwachting dat mensen die geïnteresseerd zijn in geloven, eerder zullen meedoen met een enquête over dit onderwerp dan degenen die daar niet in geïnteresseerd zijn. De onderstaande resultaten moeten dus wel in dit licht worden gezien.

Vanaf deze vierde wijk is een deel van de vragen aangepast, om beter aan te sluiten bij wat er leeft onder de geënquêteerden. De vragen over God (onderdeel 3) werden nu voorafgegaan door de vraag of men in het bestaan van een god gelooft. De vraag naar opstanding en wederkomst van Jezus is vervallen. Daarvoor in de plaats is een vraag gekomen over het hiernamaals. De vragen over christenen (onderdeel 4) zijn eveneens aangepast: de vraag wat een christen is en hoe hij/zij zou moeten zijn, zijn anders geformuleerd zodat het nu meer gaat om de vraag in hoeverre men positieve ervaringen heeft met christenen.

Resultaten

1. Kerklidmaatschap en kerkbezoek

Het overgrote deel van de ondervraagden (79%) bleek lid te zijn van een kerkgenootschap (ten opzicht van de vorige wijk betreft het wel een wat lager percentage). Van de 21% onkerkelijken is de helft wel vroeger kerklid te geweest. Zie tabel 1.

De verdeling over de kerkgenootschappen is een goede afspiegeling van de Bennekomse verhoudingen: 11% is Rooms-Katholiek, 49% is Protestants (daarbinnen noemt 27% zich Hervormd en 19% Gereformeerd), 9% is lid van een kleinere Gereformeerde kerk (Gereformeerde Gemeenten, Gereformeerde Kerken vrijgemaakt, Christelijke Gereformeerde Kerken, Nederlands Gereformeerde Kerken, Oud-Gereformeerde Gemeenten in Nederland), 2% is evangelisch (Vineyard, Vrije Evangelische Gemeente en onafhankelijke evangeliegemeenten) en 7% lid van een andersoortige kerk (Nederlandse Protestantenvond, Doopsgezinde Broederschap, Remonstrantse Broederschap, Anglicaanse Kerk en Nieuw-Apostolische Kerk).

Zij die de kerk hebben verlaten, kwamen met name uit de Rooms-Katholieke Kerk, de Nederlands-Hervormde

Kerk en de Gereformeerde Kerken in Nederland. Onder kerkleden is de leeftijdsgroep >60 jaar het grootst (gevolgd door 40-60 jaar), terwijl onder niet-kerkleden de leeftijdsgroep 40-60 jaar de grootste is (gevolgd door 20-40 jaar).

Van de ondervraagden gaat 39% elke zondag (één of tweemaal) naar de kerk. Nog eens 22% gaat eens per twee of vier weken en de resterende 39% zelden of nooit. Dit betekent een duidelijke verschuiving naar minder kerkbezoek in vergelijking met eerdere wijken. Het kerkbezoek is het meest frequent bij de kleine Gereformeerde kerken en de evangelischen (daar gaat vrijwel iedereen wekelijks 1x of 2x naar de kerk). Vooral bij de Protestanten is er een grote spreiding in kerkbezoek: van twee maal per zondag tot nooit.

Uit tabel 1 blijkt voorts dat het niet lid (meer) zijn van een kerk ertoe leidt dat er nooit of slechts zelden een kerkdienst wordt bezocht.

Tabel 1: Kerklidmaatschap en kerkbezoek

kerklidmaatschap	kerkbezoek						totaal
	tweemaal per zondag	eenmaal per zondag	elke twee weken	elke maand	zelden	nooit	
thans kerklid							
Rooms-Katholiek:	0%	1%	3%	3%	3%	1%	11%
Protestants (totaal):	8%	17%	6%	6%	7%	5%	49%
- Hervormd:	(4%)	(8%)	(4%)	(3%)	(4%)	(4%)	(27%)
- Gereformeerd:	(3%)	(8%)	(3%)	(2%)	(2%)	(<1%)	(19%)
overig Gereformeerd:	9%	<1%	0%	<1%	0%	0%	9%
evangelisch:	0%	2%	0%	<1%	0%	<1%	2%
overig:	0%	1%	2%	2%	2%	0%	7%
- <i>subtotaal</i> :	17%	21%	11%	11%	12%	6%	79%
vroeger kerklid							
Rooms-Katholiek:	0%	0%	0%	0%	2%	<1%	2%
Nederlands Hervormd:	0%	0%	0%	0%	2%	2%	4%
Gereformeerd (syn.):	0%	0%	0%	0%	1%	<1%	2%
overig:	0%	<1%	0%	0%	1%	2%	3%
- <i>subtotaal</i> :	0%	<1%	0%	0%	6%	5%	11%
nooit lid geweest:	0%	0%	0%	<1%	7%	3%	10%
- <i>totaal</i> :	17%	22%	11%	11%	25%	14%	100%

De belangrijkste *redenen* om naar de kerk te gaan, betreffen enerzijds de inhoud van het geloof (geloof, onderwijs e.d.) en anderzijds het elkaar ontmoeten als leden van de gemeente; zie tabel 2¹. Deze redenen zijn alleen belangrijk voor kerkleden. Kerkdiensten worden ook wel erediens genoemd, maar slechts 7% noemt de eer van God als een reden om naar de kerk te gaan. Een reden die in eerdere wijken niet of nauwelijks werd genoemd, is de predikant die voorgaat (sommigen spreken aan, anderen niet).

Alleen vanwege anderen naar de kerk gaan (met name bij begrafenissen en trouwerijen) komt niet zoveel voor, maar voor de weinige niet-kerkleden die een dienst bezoeken, is dit vaak wel de belangrijkste reden (ook andere redenen, zoals rust zoeken, komen bij enkele niet-kerkleden voor). In weerwil van wat vaak wordt gedacht, is alleen met Kerst naar de kerk gaan niet populair.

¹ Vaak zijn meerdere antwoorden gegeven; de percentages zijn dus niet optelbaar.

Tabel 2: Redenen om naar de kerk te gaan:

- gemeenschap / geloof delen:	28%
- versterking van het geloof / Gods Woord horen:	27%
- bezinning / onderwijs:	11%
- alleen vanwege anderen (familie, rouw-/trouwdienst):	8%
- bijtanken / zegen ontvangen:	8%
- tot eer van God / God ontmoeten:	7%
- uit behoefte / voorzover er behoefte is:	7%
- (goede) gewoonte / opvoeding:	7%
- rust zoeken:	4%
- opvoeding kinderen:	4%
- hangt van predikant af:	3%
- zingen:	3%
- alleen met Kerst:	2%
(overige antwoorden minder dan 2%)	

Het is vaak een bewuste keus voor zowel kerk- als niet-kerkleden om zelden of nooit naar de kerk te gaan (zie tabel 3²). De belangrijkste redenen zijn namelijk dat men niet gelooft, niets aan de dienst vindt of geen binding (meer) heeft met de kerk. Een relatief geringe rol spelen negatieve ervaringen met kerkleden.

Tabel 3: Redenen om (weinig of) niet naar de kerk te gaan:

- geen behoefte aan / raakt me niet:	15%
- minder betrokken geworden:	5%
- gemakzucht / te druk:	3%
- teleurgesteld in de (leden van de) kerk:	2%
- ouderdom:	2%
(overige antwoorden minder dan 2%)	

2. Bijbelbezit en bijbelgebruik

Bijna iedereen bleek in het bezit te zijn van een bijbel: 97% van de ondervraagden (zie tabel 4²). Degenen die geen kerklid (meer) zijn, hebben in veel gevallen toch een bijbel (maar men leest daar meestal niet of weinig in). Ten aanzien van het lezen in de bijbel is er min of meer een tweedeling te zien: 36% van de bijbelbezitters leest er elke dag uit en 51% weinig of nooit. De tussenpositie - min of meer regelmatig - komt weinig voor (13%). Opvallend is dat 40% van de kerkleden weinig of nooit uit de bijbel leest. Ten opzichte van vorige wijken is er enige afname te constateren van het bijbellezen.

Tabel 4: Bijbelbezit en -gebruik

Bijbelbezit- en gebruik	kerklidmaatschap		totaal
	kerklid	geen kerklid (meer)	
Bijbel in bezit			
- leest meerdere keren per dag:	15%	0%	15%
- leest eenmaal per dag:	21%	0%	21%
- leest regelmatig:	11%	2%	13%
- leest weinig:	23%	7%	29%
- leest nooit:	9%	10%	19%
<i>totaal:</i>	<i>79%</i>	<i>19%</i>	<i>97%</i>
Geen bijbel in bezit:	1%	2%	3%

² Vaak zijn meerdere antwoorden gegeven; de percentages zijn dus niet optelbaar.

De belangrijkste reden om de bijbel te lezen is dat het een leidraad voor het leven is (zie tabel 5³), of de bijbel nu Gods Woord is of niet. Het lezen omdat het een gewoonte is, is een goede tweede en is overigens meestal niet de enige reden waarom mensen de bijbel lezen.

Het opvoeden van de kinderen is voor een aantal mensen de enige reden om de bijbel te lezen: ook al spreekt de bijbel henzelf niet (meer) aan, ze vinden het toch belangrijk om de kinderen wat mee te geven.

Tabel 5: Redenen om de bijbel (veel) te lezen:

- dient als leidraad voor het leven:	23%
- van huis uit meegekregen / gewoonte:	15%
- voeding/verdieping van het geloof:	8%
- God spreekt door zijn Woord / God leren kennen:	8%
- uit behoefte / spreekt aan:	7%
- ter bemoediging/troost:	6%
- voor (het opvoeden van) de kinderen:	5%
- om wat na te kijken:	4%
- voor kerkelijke activiteiten (buiten de diensten):	3%
- is verrijkend:	2%
- Psalmen spreken aan:	2%
- uit nieuwsgierigheid:	2%

(overige antwoorden minder dan 2%)

De belangrijkste reden om de bijbel weinig of niet te lezen is dat er geen behoefte is (zie tabel 6³). Ook de andere antwoorden lijken hierop: de behoefte is duidelijk afgenomen (vaak in combinatie met minder naar de kerk gaan) of het komt er niet van. Voor een minderheid van degenen die de bijbel niet lezen is de reden dat men er niet bij opgevoed is. Slechts enkele personen hebben echt een negatief oordeel over de inhoud van de bijbel.

Tabel 6: Redenen om de bijbel weinig of niet te lezen:

- geen behoefte (incl.: gelooft niet):	14%
- niet meer zo nodig / minder betrokken:	9%
- niet bij opgevoed / geen gewoonte:	8%
- komt er niet van / geen tijd:	7%
- te moeilijk:	2%

(overige antwoorden minder dan 2%)

3. Opvattingen over God

Het derde onderdeel van de vragenlijst betreft opvattingen over God. De vragen zijn van heel algemeen, ruimte latend voor een eventueel heel vaag godsbeeld, tot specifiek handelend over een aantal kernpunten uit de leer van de kerk.

Geloof in God

De eerste vraag bij dit onderdeel was: denkt u dat er een God bestaat? Zie tabel 7. Van alle ondervraagden bleek 81% in een God te geloven (of dat de God van de bijbel is, kwam in een volgende vraag aan de orde). Volgens 8% bestaat er geen God en 11% heeft hierover geen mening of twijfelt. In vergelijking met vorige wijken is het percentage gelovigen wat gedaald. Opmerkelijk is dat van de kerkleden 9% niet of niet met zekerheid in een God gelooft (terwijl het geloof tot de kern van het kerk-zijn behoort), terwijl 43% van de niet-kerkleden juist wél in een God gelooft.

---

³ Vaak zijn meerdere antwoorden gegeven; de percentages zijn dus niet optelbaar.

Tabel 7: Denkt u dat er een God bestaat?

	kerklid	geen kerklid (meer)	totaal
ja:	72%	9%	81%
nee:	1%	7%	8%
weet niet / geen mening:	6%	5%	11%
totaal:	79%	21%	100%

Vervolgens werd gevraagd naar een omschrijving van God (zie tabel 8³). Van de ondervraagden heeft 11% in eerste instantie geen duidelijk beeld van God, maar 3% zegt ja op de vraag "geloof u in God zoals Hij in de bijbel beschreven wordt?"

Van de ondervraagden beschrijft 81% God in eigen woorden; 53% doet dat in bewoordingen die ook in de bijbel voorkomen, zoals Schepper, Almachtige, (liefhebbende) Vader, Liefde, Drieënige. Dat wil niet zeggen dat allen uit deze groep van zichzelf vinden dat ze op een bijbelse manier in God geloven: zo vindt 10% dat dat alleen gedeeltelijk het geval is. Daar staat tegenover dat nog 8% zegt op een bijbelse manier in God te geloven, terwijl ze eerder geen antwoord (3%) of een meer algemeen antwoord (5%).

In totaal zegt 49% in tweede instantie dat ze in God geloven zoals Hij in de bijbel beschreven wordt en 25% doet dat gedeeltelijk (voorzover dat is toegelicht, gelooft men vaak wel in het Schepper-zijn van God, maar minder in het Rechter-zijn). Door de mogelijkheid te bieden 'gedeeltelijk' als antwoord te geven, is ten opzichte van vorige wijken duidelijker geworden hoe de ontwikkelingen zijn ten aanzien van het geloof in God: een volledig bijbels Godsbeeld wordt inmiddels net niet meer door een meerderheid geloofd.

21% gelooft op een andere manier in (een) God en 5% weet het niet. Voorbeelden van een ander godsbeeld zijn: 'er zal wel iets zijn' (ook wel 'ietsisme' genoemd), iets figuurlijks, een (onpersoonlijke) kracht/energie.

Zoals viel te verwachten, is een bijbels godsbeeld vooral bij kerkleden aanwezig. Toch geeft 1 op de 6 niet-kerkleden een antwoord in bijbelse termen en 1 op de 10 zegt op een bijbelse manier in God te geloven. Daar staat tegenover dat een aanzienlijk deel van de mensen die van zichzelf vinden dat ze geen of slechts gedeeltelijk een bijbels godsbeeld hebben, kerklid is. Van degenen die zeggen niet in God te geloven zoals de bijbel Hem beschrijft (21%), is namelijk 8% kerklid en 14% geen kerklid. Bij degenen die gedeeltelijk volgens de bijbel geloven (25%), zijn de verhoudingen 22% - 3%.

Opvallend was dat het aantal verschillende antwoorden zeer groot was (maar liefst 93% van de antwoorden is door slechts een of twee ondervraagden gegeven).

Tabel 8: wie is God?

geloof u in God zoals Hij in de bijbel bescheven wordt?

<i>hoe omschrijft u zelf God?</i>	ja	gedeeltelijk	nee	weet niet / geen mening	totaal
antwoord in bijbelse termen:	42%	10%	<1%	1%	53%
antwoord in algemene termen:	5%	8%	4%	1%	17%
antwoord in onbijbelse termen:	0%	4%	5%	1%	11%
geen voorstelling / onduidelijk:	3%	2%	4%	2%	11%
er is geen god	0%	0%	8%	0%	8%
totaal:	49%	25%	21%	5%	100%

Jezus

Vervolgens werd meer in het bijzonder gevraagd naar Jezus (tabel 9). Van de ondervraagden geeft 60% een antwoord in bijbelse termen, waarbij Zoon van God verreweg het meest wordt genoemd, gevolgd door Verlosser.

Tot deze groep behoort ook 4% niet-kerkleden. Zo mogelijk is ook nagegaan of het antwoord min of meer 'theoretisch' gegeven wordt, bijvoorbeeld omdat het vroeger zo geleerd is. Dat lijkt in ieder geval bij 3% van de ondervraagden het geval te zijn (kerk- en niet-kerkleden). Bij elkaar is het percentage bijbelse antwoorden duidelijk lager dan in eerdere wijken.

De ondervraagden wisten niet dat er nog een vraag achteraan gesteld zou worden over de persoonlijke betekenis van Jezus. Het was daarom opvallend dat van degenen die een antwoord in bijbelse termen gaven, 36% (van de 60%) zich beperkte tot een 'objectieve' aanduiding - vrijwel altijd: Zoon van God - en niet (ook) koos voor een woord dat een relatie aanduidt (zoals Verlosser of Voorbeeld). Zie verder de volgende alinea.

Van de ondervraagden is 33% van mening dat Jezus geen God is, maar (slechts) een mens; 4% vermeldt expliciet dat het 'zoon van God'-zijn begrepen moet worden als leven zoals God het bedoeld heeft. Ook volgens veel anderen uit deze groep is Jezus wel een bijzonder mens geweest (ook volgens veel niet-kerkleden). Tot de overige antwoorden (4%) behoren met name verwijzingen naar wat Jezus voor anderen betekent.

Tabel 9: Wie is Jezus volgens u?

- antwoord in bijbelse termen (vooral: Zoon van God en/of Verlosser):	60%	- geen mening / niet ingevuld:	3%
- historisch persoon (geen God):	33%		
- overige antwoorden:	3%		
- Jezus heeft niet bestaan:	1%		

De vervolgvraag betrof de persoonlijke betekenis van Jezus. De antwoorden zijn in tabel 10 gecombineerd met de antwoorden op de vraag 'geloof u dat Jezus (in uw plaats) voor uw zonden is gestorven?'.⁴

Hoewel er een groot aantal verschillende antwoorden werd gegeven, zijn die antwoorden grotendeels in duidelijke categorieën in te delen.

Voor 40% van de ondervraagden (waaronder 3% niet-kerkleden) heeft Jezus een duidelijke persoonlijke betekenis, vooral als Verlosser of Middelaar (26%), maar bijvoorbeeld ook als steun en toeverlaat, weg tot God, of Degene tot wie men bidt. Voor nog eens 22% is Jezus een voorbeeld en voor 15% heeft Hij nog weer een andere betekenis. Voor 8% betekent Hij weinig en voor 16% heeft Hij geen enkele betekenis.

Na deze open vraag werd specifiek gevraagd naar het offer van Christus. Van de ondervraagden gelooft 36% niet dat Jezus voor hun zonden is gestorven; ruim de helft van hen betreft kerkleden⁴. Twijfels heeft 15% van de ondervraagden (vooral kerkleden). Positief antwoordt 49% (inclusief 4% voor wie Jezus in eerste instantie weinig betekenis leek te hebben). Opmerkelijk is dat tot deze laatste groep soms ook mensen behoren (4% van de ondervraagden) die geen kerklid zijn.

Ten opzichte van de vorige wijken heeft er een verschuiving plaatsgevonden van Verlosser naar voorbeeld, en het geloof in het plaatsvervangend sterven van Jezus is duidelijk minder. Bij dat laatste moet nog bedacht worden dat de helft van degenen die hierop ja antwoorden, in eerste instantie het Verlosser-zijn niet noemen als belangrijke betekenis van Jezus.

Tabel 10: persoonlijke betekenis van Jezus

persoonlijke betekenis van Jezus	is Jezus (in uw plaats) voor uw zonden gestorven?			totaal
	ja	nee	weet niet / geen mening	
Verlosser, Middelaar	24%	0%	1%	26%
persoonlijke relatie met Hem	9%	3%	2%	14%
een voorbeeld	4%	11%	6%	22%
andere betekenis	7%	5%	2%	15%
weinig betekenis	4%	3%	2%	8%
geen betekenis	0%	14%	2%	16%
totaal:	49%	36%	15%	100%

⁴ Een bijzondere situatie doet zich voor bij leden van de Gereformeerde Gemeenten: 7 van de 13 ondervraagden zijn er van overtuigd dat dit geloof noodzakelijk is, maar geven aan dat ze (nog) niet geloven dat Jezus voor hún zonden is gestorven.

Het hiernamaals

Als laatste aspect van het geloof in God is gevraagd naar het hiernamaals: hoe denkt men over wat er na de dood gebeurt? Volgt er dan een eeuwig leven bij God? Dat gelooft 57% inderdaad, waaronder 4% niet-kerkleden (zie tabel 11). 18% gelooft dat met zekerheid niet (waarvan eenderde kerklid) en 25% twijfelt (waarvan driekwart kerklid). In reïncarnatie blijkt overigens 2% te geloven.

Tabel 11: gelooft u dat u voor altijd bij God zult leven?

	kerklid	geen kerklid (meer)	totaal
ja:	53%	4%	57%
nee:	6%	12%	18%
weet niet / geen mening:	19%	6%	25%
totaal:	79%	21%	100%

4. Christenen

Het laatste deel van de enquête ging over christenen. Allereerst werd gevraagd of men goede voorbeelden van christenen kent - mensen waarvan je denkt: 'zo zou ik ook wel willen zijn', of die je inspireren (zie tabel 12). De overgrote meerderheid van de kerkleden, maar ook driekwart van de niet-kerkleden kent zulke goede voorbeelden. Vaak denkt men daarbij aan mensen uit de buurt of familie, maar ook worden regelmatig mensen genoemd die bekend zijn uit de media, met name majoor Bosshardt, Moeder Theresa en Martin Luther King.

Tabel 12: kent u goede voorbeelden van christenen?

	kerklid	geen kerklid (meer)	totaal
ja:	73%	16%	89%
nee:	4%	3%	7%
weet niet / geen mening:	2%	2%	4%
totaal:	79%	21%	100%

Vervolgens is gevraagd wat iemand tot een goed voorbeeld maakt. Zoals uit de genoemde voorbeelden al viel te verwachten, scoort naastenliefde met 34% heel hoog (zie tabel 13⁵; hierin zijn vrijwel alleen antwoorden opgenomen van hen die ja antwoorden in tabel 12). Ook in andere antwoorden wordt de nadruk gelegd op de gerichtheid op medemensen, zoals: eerlijk, oprecht zijn (8%), je eigenbelang opzij zetten voor een ander (7%), verdraagzaam zijn (5%).

Zijn deze antwoorden nog niet specifiek gericht op het christen-zijn, anderen leggen duidelijk de relatie met het geloof: leven naar je geloof, de daad bij het woord voegen (19%), leven naar Gods wil (7%).

En ten slotte zijn er mensen die vooral letten op het geloof zelf (2%) en het uitstralen of getuigen daarvan (9%).

De genoemde driedeling in de antwoorden is zowel bij kerkleden als niet-kerkleden te vinden, maar het accent ligt bij de niet-kerkleden nog meer op de 'sociale' aspecten.

⁵ Vaak zijn meerdere antwoorden gegeven; de percentages zijn dus niet optelbaar.

Tabel 13: Waarom is iemand een goed voorbeeld?

- naastenliefde tonen / opkomen voor zwakken:	34%	- niet ingevuld / geen mening:	6%
- leven naar je geloof / de daad bij het woord:	19%		
- getuigen / uitdragen / uitstraling:	9%		
- eerlijk / oprecht zijn:	8%		
- eigenbelang opzij voor de ander:	7%		
- leven naar Gods wil / Jezus volgen:	7%		
- verdraagzaam / open / respectvol zijn:	5%		
- uitgezonden worden naar moeilijk gebied:	4%		
- bidden / bijbellezen:	4%		
- levenswijze / normen en waarden:	4%		
- veel voor de kerk doen:	3%		
- geloof:	2%		
- nederig / eenvoudig zijn:	2%		
(overige antwoorden minder dan 2%)			

Tot slot is gevraagd of men ideeën heeft over wat eraan bijdraagt dat iemand christen wordt - welke factoren spelen daarbij een rol? (zie tabel 14⁶). Daarbij gaat het zowel om jongeren die bewust gaan geloven als om volwassenen die op latere leeftijd christen worden.

In de antwoorden is een driedeling te zien. Enerzijds wordt er door 5% van de ondervraagden (alleen kerkleden) op gewezen dat het van *God* afhangt; 6% zegt dat je geraakt moet worden.

De grote meerderheid wijst echter op het belang van *mensen in je omgeving*: de opvoeding door de ouders (38%, maar 4% zegt erbij dat de opvoeding geen garantie geeft), het voorbeeld van of contact met christenen (21 en 9%; daarnaast werd slechts door 3% gewezen op het belang van evangelisatie) en de kerk (17%). Opvallend in deze wijk is het relatief grote belang dat wordt gehecht aan de opvoeding.

Minder vaak wordt gedacht aan wat de persoon *zelf* ondervindt of doet: moeilijke dan wel bijzondere gebeurtenissen die aanleiding zijn om contact met God te zoeken (11 en 4%) en bijbellezen, jezelf ervoor open stellen, behoefte hebben aan zingeving, rust en zekerheid.

Tabel 14: Wat draagt eraan bij dat iemand christen wordt?

- de opvoeding:	38%	- niet ingevuld / geen mening:	5%
- goede voorbeeld van christenen zien:	21%		
- de kerk (gemeenschap, kerkdienst, jeugdwerk):	17%		
- (hulp in) moeilijke omstandigheden / crisis:	11%		
- getuigenis van / gesprek met christenen:	9%		
- bijbellezen:	7%		
- jezelf ervoor open te stellen:	6%		
- geraakt worden (bijv. door Gods liefde):	6%		
- Gods werk / Gods Geest:	5%		
- rust en zekerheid zoeken:	5%		
- behoefte aan zingeving:	5%		
- bijzondere gebeurtenissen:	4%		
- partner, vrienden:	4%		
- tv-programma's:	4%		
- evangelisatie (incl. Alpha-cursus):	3%		
- ergens bij willen horen:	3%		
- christelijke school:	3%		
(overige antwoorden minder dan 2%)			

⁶ Vaak zijn meerdere antwoorden gegeven; de percentages zijn dus niet optelbaar.